

География пәнінен облыстық олимпиада

География бойынша республикалық олимпиаданың
үшінші (III) кезеңі

2022/2023

9 сынып

I тур

Орындалу уақыты: 1 сағат 30 минут (90 минут)

Олимпиаданы орындауға нұсқаулар:

Олимпиада тапсырмаларын шешу үшін сізге **жауап бланкілері** (парақтың бұрышында арнайы мөр бар) және **шимай парақтар (черновик)** қол жетімді. Сіз осы бос шимай парақтарды шешімдерді жазу үшін пайдалана аласыз, бірақ нәтижелерін жауап парақтарына ауыстыруды ұмытпаңыз. **Шимай парақтағы жауаптар тексерілмейді.**

Шешімдерді жауап бланкілеріне ауыстыру үшін қосымша уақыт **берілмейтінін** ескеріңіз.

Осыларды пайдалануға **рұқсат етіледі:**

- Қаламдар (диаграммалар мен графиктер жасау үшін түрлі-түсті қаламдарды қолдануға рұқсат)
- Қарындаштар
- Сызғыштар мен транспортирлер
- Калькулятор
- Циркуль

Осыларды пайдалануға **тыйым салынады:**

- Атластар және өзге де анықтамалық материалдар, оқулықтар немесе конспектілер.
- Кез келген байланыс құрылғылары: смартфондар, смарт-сағат немесе ішкі жадтан немесе Интернеттен жүктелген мәтіндік, графикалық және/немесе аудио форматтағы ақпаратты бере алатын кез келген басқа гаджеттер.
- Олимпиаданың басқа қатысушыларынан **кез келген нысандағы көмек көруге тыйым салынады.**

Есептеу тапсырмаларында **өлшем бірліктерін қосуды ұмытпаңыз.**

Жауаптарда терминнің орыс немесе қазақ тілдеріне жалпы қабылданған аудармасы болмаса, терминдерді ағылшын немесе орыс тілдерінде қолдануға **рұқсат етіледі.**

Жауап парақтарына анық және таза жазыңыз.

Бұл турда алуға болатын ең көп ұпай саны - 50.

1-ші секция: Теоретикалық тапсырмалар.
10 ұпайдан 2 тапсырма.

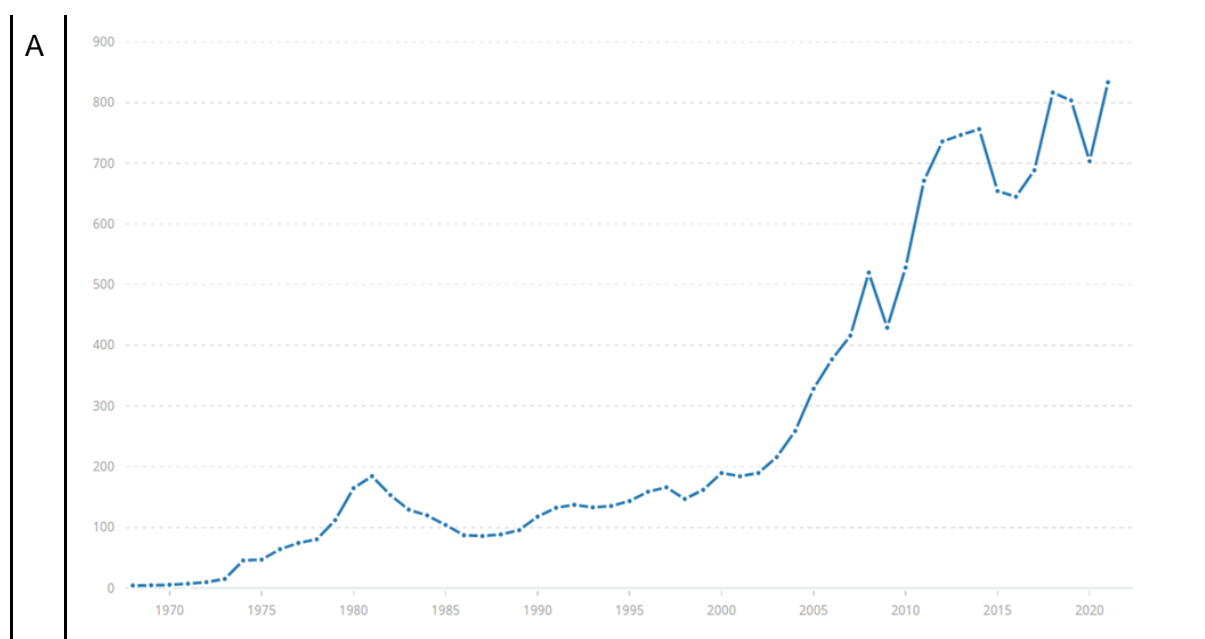
А тапсырмасы. “Ел мен тауар”

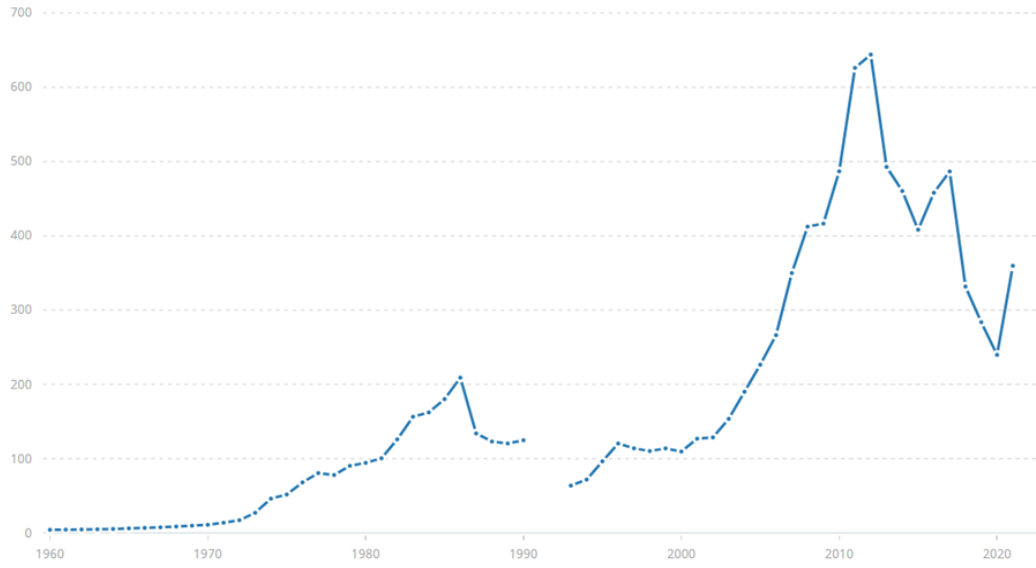
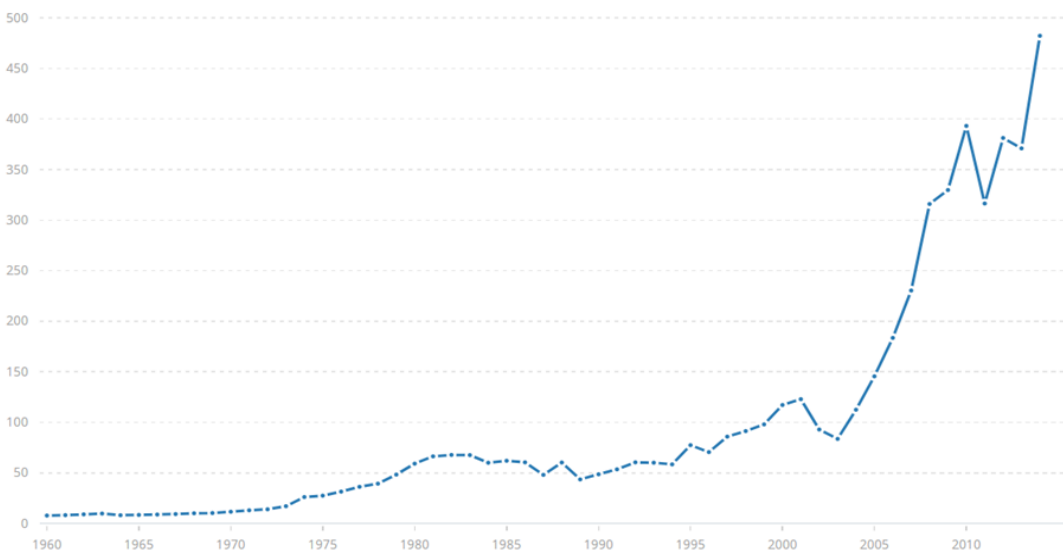
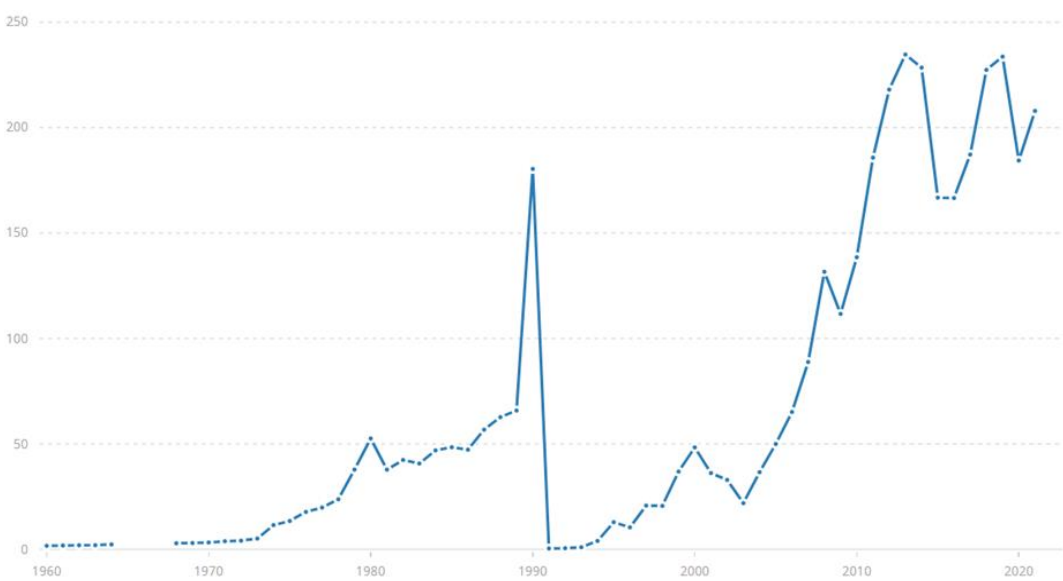

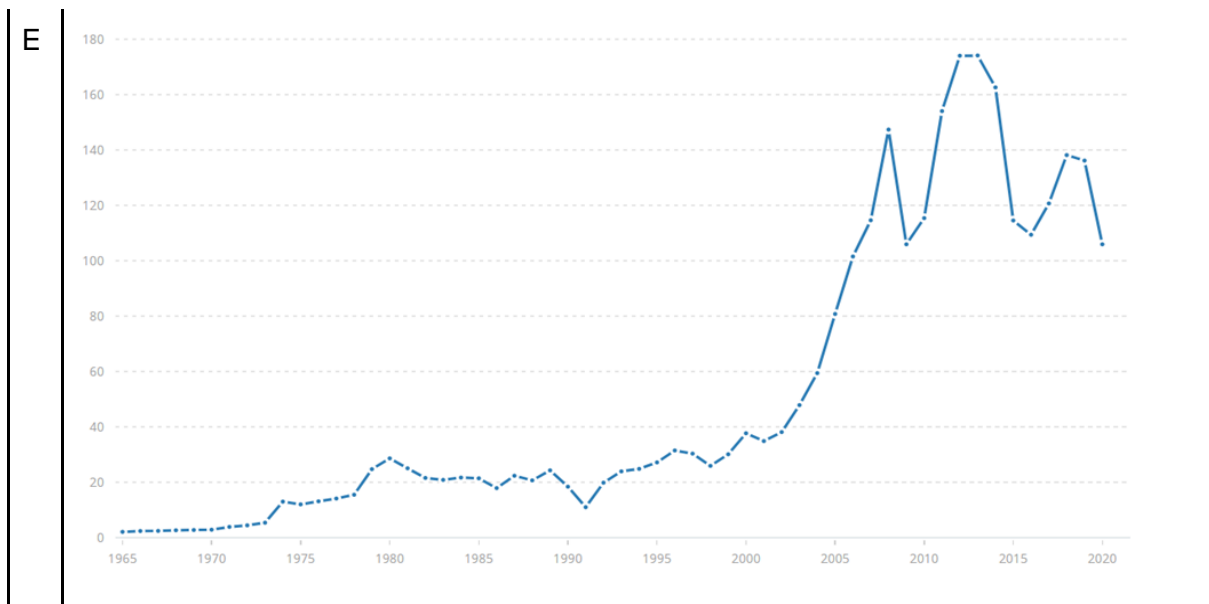
А1 сызбасы. 1861-2019 жылдар арасындағы Х өнім бағасының графигі.

А1 схемасы х өнімінің бағалық кестесін ұсынады, ал төмендегі А2 схемасы бес елдің (А, В, С, D, E) ЖІӨ кестелерін (ағымдағы бағамен миллиард АҚШ долларымен) ұсынады. Төмендегі сипаттама бойынша елдерді анықтаңыз және олар туралы сұрақтарға жауап беріңіз.

Дұрыс табылған ел үшін [1] ұпай, сұраққа дұрыс жауап беру үшін [1] ұпай. Барлығы: 10 ұпай.

B**C****D**

А2 Схемасы. А-Е елдерінің ЖІӨ-нің өзгеру кестелері (ағымдағы бағамен, миллиард АҚШ долларымен).

А елі: Дүниежүзілік қажылық орталығы, жылына 2 миллионға жуық адам келеді. Осы елдегі Х өнімді шығаратын ең ірі ұлттық компания қалай аталады?

В елі: теократиялық бағыттағы ең жас республика, 1978 жылы шах қуылып жіберген кезде пайда болды. 2012 жылдан 2016 жылға дейін осы елге Х ресурсын сатуға тыйым салынды, дегенмен ол осы ресурсты өндіруді бақылау жөніндегі халықаралық картельдің бөлігі екен. Осы ресурспен байланысты картель қалай аталады?

С елі: 2018 жылы ХВҚ мәліметтері бойынша инфляция – 1 370 000%, "Егемен боливар" валютасы енгізілді. Оңтүстік Америкада Х ресурсы өндірілетін ең ірі көлдің аты қандай?

Д елі: "Месопотамия" тарихи аймағының орталығы. Кен орындары үшін Е елімен жаулап алу соғысын бастады. Елдер сол үшін қарулы қақтығыстарға баруға дайын болатын Х ресурсы қалай аталады?

Е елі: әлемдегі ең қымбат валюта осы мемлекетке тиесілі. Ел аумағындағы Х өнімінің кен орындарының ірі тобы қалай аталады?

B тапсырмасы. “Моноқалалар”

Төмендегі кестеде берілген ақпаратты қарастырыңыз. Кестеде бес қала бойынша ақпарат пен сұрақтар берілген. Осы бес қаланың ішінде бір қала - "ақ қарға" (тапсырма тақырыбы аясында басқалардан ерекшеленетін қала).

Үшінші бағандағы сұрақтарға жауап беріңіз. [Әр сұрақ 1 баллға бағаланады, барлығы 10 балл]

Спутниктен алынған сурет	Сипаттама	Сұрақтар
	<p>Полиметалл кен орнын дамыту үшін Қантағы және Мырғалымсай жұмысшы кенттерінің базасында құрылды.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Қаланың оңтүстік-батысындағы суқойма қалай аталады? 2. Қазір жабық жатқан кен орны қалай аталған?
	<p>Ақтөбе қаласынан 95 шақырым жерде орналасқан. Бұл қалада өндірілген кен ферроқорытпа ларды балқытуда қолданылады.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 3. Қала атауы қай кен атауынан шықты? 4. Қаланың қала құраушы кәсіпорны қалай аталады?

	<p>Қала Самарқан суқоймасының оңтүстік және батыс жағалауында орналасқан.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 5. Көміртегі мөлшері 2.14% - дан асатын қорытпа қалай аталады? 6. Бұл қаланың қала құраушы элементі қандай компания?
	<p>Осы елді мекен 1948 жылы теміржол құрылысына байланысты ауыл ретінде құрылды. Астана — Павлодар желісіндегі теміржол станциясы. Жел ЭС бар.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 7. Теміржол стансасы қалай аталады? 8. Неліктен жіктеу бойынша бұл қала "ақ қарға" болып табылады?
	<p>Қала Тянь-Шаньның солтүстік-батыс сілемі болып табылатын жотаның солтүстік баурайындағы тау бөктерінде орналасқан. Талас ауданының әкімшілік орталығы.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 9. Сипатталған жотаның ең биік нүктесі қалай аталады? 10. Қала аймағында фосфорит бассейні қалай аталады?

**2-ші секция: Тест сұрақтары. 1 ұпайдан 30 сұрақ.
4 жауап вариантының бірі дұрыс.**

---

1. Тау жыныстарының қай түрін екінші реттік деп те атайды?
A: Шөгінді
B: Магмалық эффузивті
C: Метаморфтық
D: Магмалық интрузивті

2. Жер қыртысы қайда қалыңырақ болады:
A: Мұхиттар астында
B: Жазықтардың астында
C: Таулардың астында
D: Платформалар астында

3. Кориолис күші:
A: Нысандарға тек полюстерде қолданылады
B: Экваторда жоқ
C: Жылдамдық артқанда әлсірейді
D: Полюстерде жоқ

4. Төменде аталғандардың ішінен алюминий кені не?
A: Боксит
B: Гематит
C: Ильменит
D: Рутил

5. Атмосферада ең көп таралғандардың ішінде үшінші газ қандай?
A: Азот
B: Су буы
C: Аргон
D: Көміртек газы

6. Оңтүстік полюста бірінші болып, және жердің екі географиялық полюсіне де бірінші болып барған кім?
A: Руаль Амундсен
B: Фредерик Кук
C: Роберт Пири
D: Георгий Седов

7. Келесі ағыстардың қайсысы Перу ағысымен бірдей мұхитта және бірдей жарты шарда (Солтүстік/Оңтүстік) жатыр?
A: Батыс Аустралия ағысы
B: Солтүстік Пассат ағысы

- C: Шығыс Аустралия ағысы
- D: Калифорния ағысы

8. Қандай климаттық белдеуде жыл мезгілдері айқын көрінеді, тұрақты батыс желдері басым?

- A: арктикалық
- B: қоңыржай
- C: тропикалық
- D: экваториалдық

9. Бисмарк теңізі қай аралдың жағасында орналасқан?

- A: Зеландия
- B: Мадагаскар
- C: Жаңа Гвинея
- D: Ұлыбритания

10. Пайдалы қазбалардың қайсысы қара металл кендеріне жатады?

- A: Полиметалл, мыс кендері
- B: Титан, никель кендері
- C: Темір, марганец кендері
- D: Бокситтер, сынап кендері

11. Атырау облысының ЖІӨ құрылымында басым:

- A: Ауыл шаруашылығы
- B: Қызмет көрсету
- C: Өнеркәсіп
- D: Экспорт

12. Мұхиттың қандай ендіктері ең көп балық аулайтын аймақтары болып саналады?

- A: Полюстар маңындағы
- B: Қоңыржай
- C: Тропикалық
- D: Экваториалдық

13. Тұщы судың негізгі тұтынушысы қай сала?

- A: Өнеркәсіп
- B: Коммуналдық-тұрмыстық қызметтер
- C: Ауыл шаруашылығы
- D: Электроэнергетика

14. Топырақтанудың негізін қалаушы ғалым:

- A: Ломоносов
- B: Вернадский
- C: Докучаев
- D: Пржевальский

15. Қазақстандағы хромның 99 %-ы шоғырланған таулар:

- A: Алтай.
- B: Алатау.

- C: Қаратау.
- D: Мұғалжар.

16.20-шы ғ-дың 60-80 жж. әлемнің саяси картасын қалыптастырушы басты оқиға:

- A: жаһандық отарлық жүйенің күйреуі
- B: әлемдік социализм жүйесінің ыдырауы
- C: интеграциялық процестерді жандандыру
- D: әлемдік социализм жүйесінің қалыптасуы

17. Аталған елдердің қайсысы Оңтүстік Азия аймағына кірмейді?

- A: Ауғанстан
- B: Мальдив аралдары
- C: Мьянма
- D: Шри-Ланка

18. Вьетнам астанасы:

- A: Вьентьян
- B: Хошимин
- C: Бангкок
- D: Ханой

19. Бүкіл жер шарының бетінің ауданы қандай?

- A: 410 млн. км²
- B: 149 млн. км²
- C: 510 млн. км²
- D: 1085 млн. км²

20. 1:22 000 000 масштабты карта қандай карта түріне жатады?

- A: Шағын масштабты
- B: Орта масштабты
- C: Ірі масштабты
- D: Аудан жоспарларына жатады

21. Қай топырақ ең жоғары құнарлылыққа ие?

- A: Шым-күлгін топырақтар
- B: Орманның сұр топырақтары
- C: Қара топырақ
- D: Орманның қоңыр топырағы

22. Климаттың қандай ауқымы жер бетіне жақын ауа күйін қарастырады?

- A: Наноклимат
- B: Мезоклимат
- C: Макроклимат
- D: Микроклимат

23. Ерлерге қарағанда әйелдер саны артық елді белгілеңіз:

- A: Үндістан
- B: Мексика

- C: Қытай
- D: Ливия

24. Қазақстанның Оңтүстік экономикалық-географиялық аймағында қанша әкімшілік-аумақтық бірлік бар?

- A: 4
- B: 5
- C: 8
- D: 7

25. Пайдалы қазбалардың осы түрлерінің қорлары бойынша Қазақстан әлемде бірінші орында:

- A: Қорғасын
- B: Хромиттер
- C: Вольфрам
- D: Марганец

26. "Морфоструктура" дегеніміз не?

- A: Жер сілкінісі нәтижесінде пайда болған жер бедері
- B: Негізінен эндогендік үдерістердің нәтижесінде пайда болған жер бедері
- C: Жанартаулық үдерістердің нәтижесінде пайда болған жер бедері
- D: Негізінен экзогендік үдерістердің нәтижесінде пайда болған жер бедері

27. Бұл ел үш елмен шектеседі. Оның шекараларының ұзындығы солтүстіктен оңтүстікке қарай 4630 км және батыстан шығысқа қарай 430 км.

- A: Израиль
- B: Мозамбик
- C: Чили
- D: Ұлыбритания

28. Төмендегі мәлімдемелерден жер сілкінісінің дұрыс анықтамасын таңдаңыз:

- A: Жер қыртысын құрайтын тау жыныстарының бұзылуы
- B: Балқытылған магма атқылайтын жер қыртысының әлсіздігі
- C: Жер бетінің сыртқы қабатын құрайтын үлкен тас тақталар
- D: Жер қыртысының кенет қозғалуынан туындаған жердің тербелісі

29. Географиялық картада бірдей су тұздылығы бар нүктелерді байланыстыратын сызық қалай аталады?

- A: Изокванта
- B: Изохора
- C: Изогалина
- D: Изобата

30. Азия мен Солтүстік Америка арасындағы бұғазды бірінші кім ашып, дәлелдеді?

- A: Витус Беринг
- B: Ерофей Хабаров
- C: Петр Бекетов
- D: Семен Дежнев

Областная олимпиада по географии

Третий (III) этап Республиканской олимпиады по географии

2022/2023

9 класс

I тур

Время выполнения: 1 час 30 минут (90 минут)

Инструкции к выполнению олимпиады:

Для решения заданий олимпиады вам доступны **бланки ответов** (со специальным штампом в углу листа) и **чистые листы для черновиков**. Вы можете использовать черновики для решений, однако, не забудьте перенести все решения на листы ответов. **Ответы, написанные внутри черновиков, проверяться не будут.**

Учтите, что вам **не будет** выделено дополнительное время на перенос решений на бланки ответов.

Вам **разрешается** использовать:

- Ручки (в том числе цветные для составления диаграмм и графиков)
- Карандаши
- Линейки и транспортиры
- Калькулятор
- Циркуль

Вам **запрещается** использовать:

- **Атласы** и прочие справочные материалы, учебники или конспекты.
- Любые устройства связи: смартфоны, смарт-часы или любые другие гаджеты, способными предоставлять информацию в текстовом, графическом и/или аудио формате, из внутренней памяти или загруженную с интернета.
- Помощь других участников олимпиады **в любой форме**.

В заданиях с вычислениями **не забудьте указать единицы измерения**.

В ответах **разрешается** использовать термины на английском или русском, если у термина нет общепринятого перевода на русский или казахский язык.

На листах ответов пишите четко и разборчиво.

Максимальное количество баллов, которое можно получить за этот тур – 50.

**Секция 1: Теоретические задания.
2 задания по 10 баллов каждое.**

Задание А. “Страны и товар”

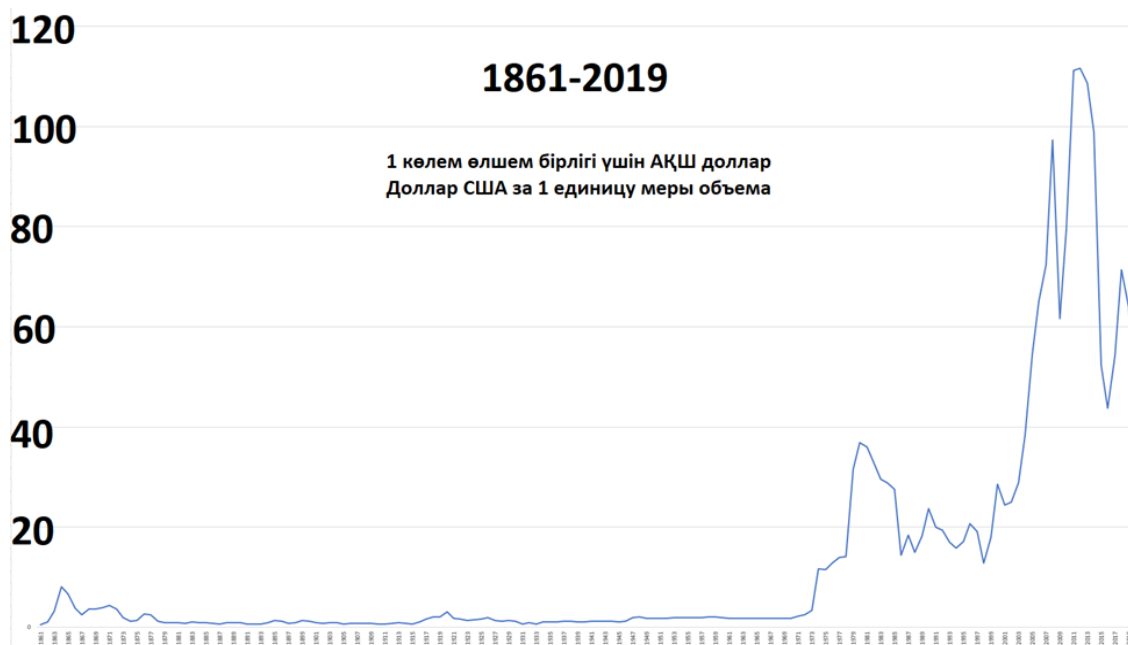
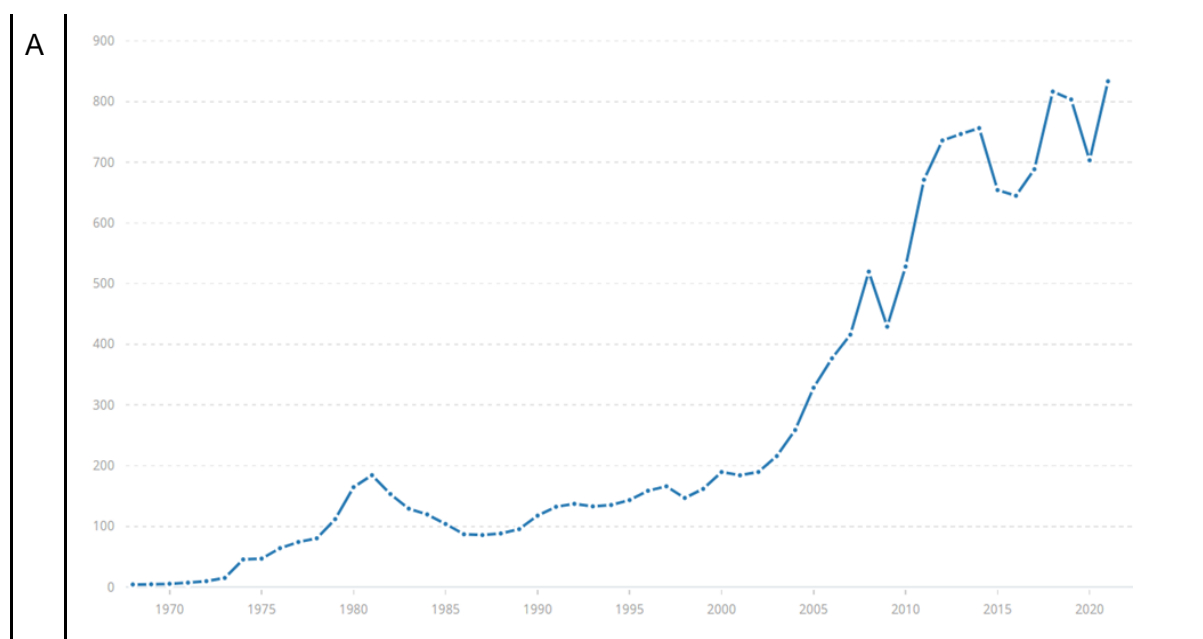
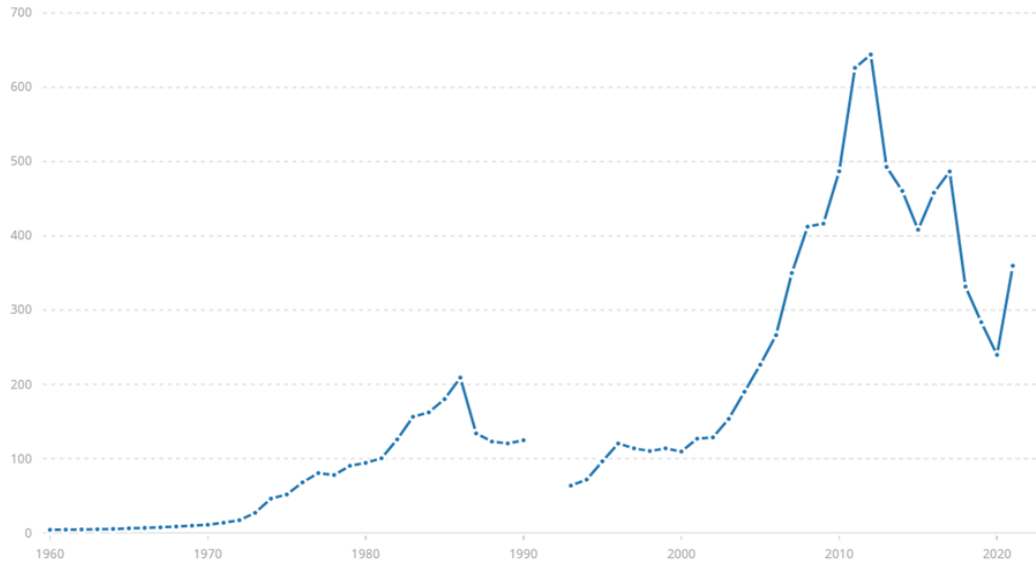
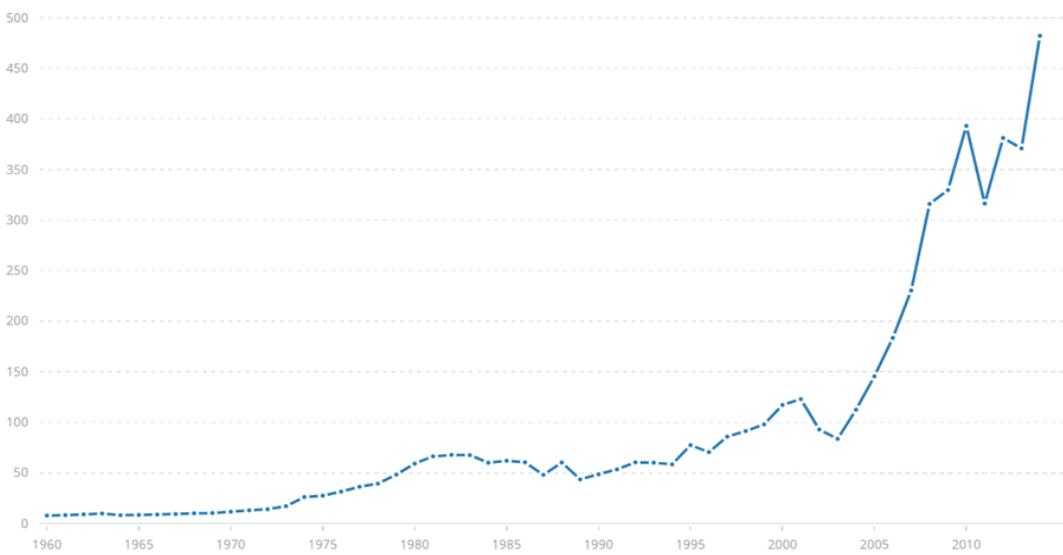
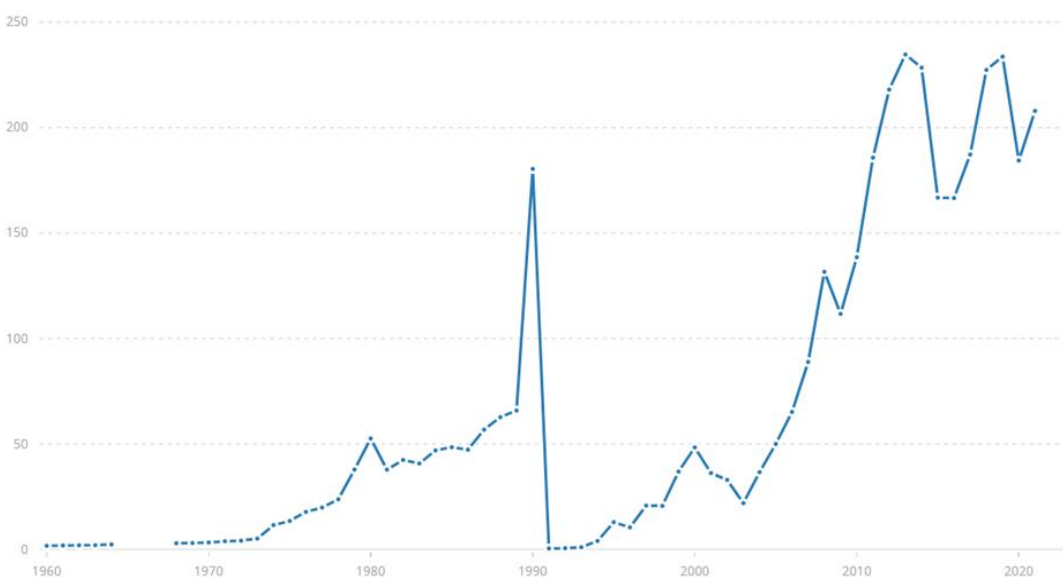

Схема А1. График стоимости продукта X в период 1861-2019 годов.

В схеме А1 представлен ценовой график стоимости продукта X. В схеме А2 (ниже) представлены графики ВВП (в текущих ценах в миллиардах долларов США) пяти стран (А, В, С, D, Е). Определите страны по описанию ниже и ответьте на вопросы по ним.

[1] балл за верно угаданную страну, [1] балл за правильный ответ на вопрос. Итого: 10 баллов.

B**C****D**

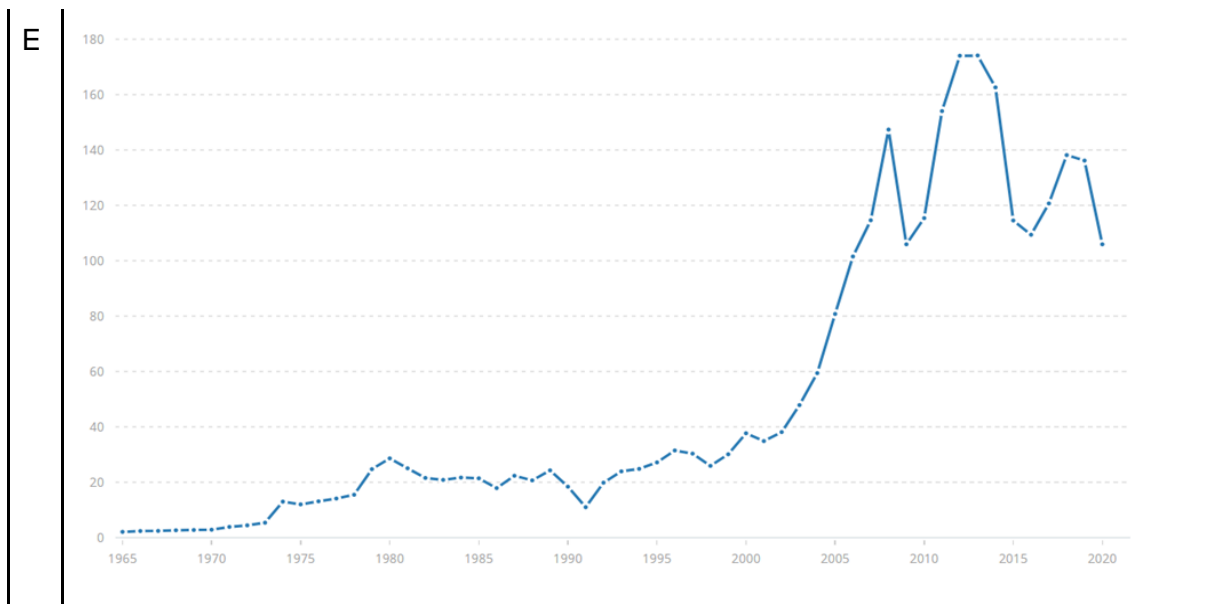

Схема А2. Графики изменения ВВП (в текущих ценах в миллиардах долларов США) стран А-Е.

Страна А: Мировой центр паломничества, около 2 млн людей в год. Как называется крупнейшая национальная компания в стране, производящая данный продукт X?

Страна В: Самая молодая Республика теократического направления, возникла при изгнании шаха в 1978 году. С 2012 по 2016 год находилась под торговым запретом поставок ресурса X, хотя является частью международного картеля по контролю его добычи. Как называется картель, связанный с этим ресурсом?

Страна С: В 2018 году, по данным МВФ инфляция – 1370000%, была введена валюта «Суверенный боливар». Как называется самое большое озеро в Южной Америке, где добывают полезное ископаемое X?

Страна D: Центр исторического региона «Месопотамия». Развязала захватническую войну со страной Е за месторождения. Как именуется ресурс X, из-за которого страны готовы идти на вооруженные конфликты?

Страна Е: Самая дорогая валюта в мире принадлежит этому государству. Как называется крупная группа месторождений продукта X на территории страны?

Задание В. “Моногорода”

Ознакомьтесь с информацией, приведённой в таблице ниже. В таблице дана информация и вопросы по пяти городам. Среди этих пяти городов есть один город - “белая ворона” (город, отличающийся от других в контексте темы задания). Ответьте на вопросы в третьем столбце. [Каждый вопрос оценивается в 1 балл, всего 10 баллов]

Фото со Спутника	Описание	Вопросы
	<p>Был образован на базе рабочих поселков Кантаги и Миргалимсай для развития полиметаллического месторождения.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Как называется водохранилище на юго-западе города? 2. Как называлось месторождение, что ныне закрыто?
	<p>Расположен в 95 километрах от города Актобе. Руда, добываемая в этом городе, используется в выплавке ферросплавов.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 3. Какой руде город обязан своим названием? 4. Как называется градообразующее предприятие города?

	<p>Город расположен на южном и западном берегах Самаркандского водохранилища.</p>	<p>5. Как называется сплав, в котором содержание углерода превышает 2.14%?</p> <p>6. Какая компания является градообразующим элементом этого города?</p>
	<p>Основан в 1948 году как посёлок в связи со строительством железной дороги. Железнодорожная станция на линии Астана — Павлодар. Присутствует Ветровая ЭС.</p>	<p>7. Как называется железнодорожная станция?</p> <p>8. Почему по классификации этот город является «белой вороной»?</p>
	<p>Город расположен в предгорьях у северного склона хребта, что является северо-западным отрогом Тянь-Шаня. Административный центр Таласского района.</p>	<p>9. Высшая точка описанного хребта?</p> <p>10. Как называется фосфоритовый бассейн в регионе города?</p>

**Секция 2: Тестовые вопросы. 30 заданий по 1 баллу каждое.
4 варианта ответа, один из которых правильный.**

---

1. Какой вид горных пород также называют вторичными?
A: Осадочные
B: Магматические эффузивные
C: Метаморфические
D: Магматические интрузивные

2. Толщина земной коры больше:
A: Под океанами.
B: Под равнинами.
C: Под горами.
D: Под платформами.

3. Сила Кориолиса:
A: наносится на объекты только на полюсах
B: отсутствует на экваторе
C: уменьшается с увеличением скорости
D: отсутствует на полюсах

4. Что из перечисленного является алюминиевой рудой?
A: Боксит
B: Гематит
C: Ильменит
D: Рутил

5. Какой газ является третьим по распространенности в атмосфере?
A: Азот
B: Водяной пар
C: Аргон
Г: Углекислый газ

6. Кто первым покорил Южный полюс и первым побывал на обоих географических полюсах Земли?
A: Руаль Амундсен
B: Фредерик Кук
C: Роберт Пири
D: Георгий Седов

7. Какое из следующих течений лежит и в том же океане, и в том же полушарии (Северное/Южное), что Перуанское течение?
A: Западно-Австралийское
B: Северное Пассатное

C: Восточно-Австралийское
D: Калифорнийское

8. В каком климатическом поясе ярко выражены времена года, господствуют постоянные западные ветры?

A: арктический
B: умеренный
C: тропический
D: экваториальный

9. У берегов какого острова находится море Бисмарка?

A: Зеландия
B: Мадагаскар
C: Новая Гвинея
D: Великобритания

10. Какие из полезных ископаемых относятся к рудам черных металлов?

A: Полиметаллические, медные
B: Титановые, никелевые
C: Железные, марганцевые
D: Бокситы, ртутные

11. В структуре ВВП Атырауской области преобладает:

A: Сельское хозяйство
B: Сфера услуг
C: Промышленность
D: Экспорт

12. Какие широты считаются самыми рыбными районами океана?

A: Около полюсов
B: Умеренные
C: Тропические
D: Экваториальные

13. Какая отрасль является главным потребителем пресной воды?

A: Промышленность
B: Коммунально-бытовые службы
C: Сельское хозяйство
D: Электроэнергетика

14. Ученый-основатель почвоведения:

A: Ломоносов
B: Вернадский
C: Докучаев
D: Пржевальский

15. 99 % месторождений хрома в Казахстане расположены в горах:

A: Алтая.
B: Тянь-Шани.

- C: Каратау.
- D: Мугоджарах.

16. Главное событие формирования политической карты мира в 60-80-е гг. 20 в.

- A: крушение глобальной колониальной системы
- B: распад мировой системы социализма
- C: активизация интеграционных процессов
- D: образование мировой системы социализма

17. Какая из перечисленных стран не входит в регион Южной Азии?

- A: Афганистан
- B: Мальдивы
- C: Мьянма
- D: Шри-Ланка

18. Столица Вьетнама:

- A: Вьентьян
- B: Хошимин
- C: Бангкок
- D: Ханой

19. Какова площадь поверхности всего земного шара?

- A: 410 млн. км²
- B: 149 млн. км²
- C: 510 млн. км²
- D: 1085 млн. км²

20. К какому типу карт относится карта масштаба 1:22 000 000?

- A: Мелкомасштабному
- B: Среднемасштабному
- C: Крупномасштабному
- D: К планам местности

21. Наибольшим плодородием обладают почвы

- A: Дерново-подзолистые
- B: Серые лесные
- C: Черноземы
- D: Бурые лесные

22. Какой масштаб климата рассматривает состояние воздуха вплотную к поверхности земли?

- A: Наноклимат
- B: Мезоклимат
- C: Макроклимат
- D: Микроклимат

23. Отметьте страну, в которой больше женщин, чем мужчин:

- A: Индия
- B: Мексика

- C: Китай
- D: Ливия

24. Сколько административно-территориальных единиц в Южном экономико-географическом регионе Казахстана?

- A: 4
- B: 5
- C: 8
- D: 7

25. По запасам этих видов полезных ископаемых Казахстан занимает первое место в мире:

- A: Свинец
- B: Хромиты.
- C: Вольфрам.
- D: Марганец.

26. Что такое "морфоструктура"?

- A: Рельеф, созданный землетрясениями
- B: Рельеф, созданный преимущественно эндогенными процессами.
- C: Рельеф, созданный вулканизмом.
- D: Рельеф, созданный преимущественно экзогенными процессами

27. Эта страна граничит с тремя странами. Длина её границ - 4630 км с севера на юг и 430 км с запада на восток.

- A: Израиль
- B: Мозамбик
- C: Чили
- D: Великобритания

28. Выберите из приведенных ниже утверждений правильное определение землетрясения:

- A: Разлом горных пород, слагающих земную кору.
- B: Слабость земной коры, через которую извергается расплавленная магма.
- C: Крупные каменные плиты, составляющие внешний слой земной поверхности.
- D: Колебания земли, вызванное внезапным движением земной коры.

29. Как называется линия на географической карте, соединяющая точки с одинаковой солёностью воды?

- A: Изокванта
- B: Изохора
- C: Изогалина
- D: Изобата

30. Кто открыл первым пролив между Азией и Северной Америкой и доказал его существование?

- A: Витус Беринг
- B: Ерофей Хабаров

C: Петр Бекетов
D: Семен Дежнев